18.11.2026

EĞRETİ OLMAYAN İSTİHDAMIN GÖRÜNÜMÜ: 2026 3. ÇEYREK

Güneş Derya NARMAN
Misafir Araştırmacı

Giriş

SPM, 2014'ten bu yana her ay düzenli olarak yayınladığı "Sanayide Gelişmeler ve İstihdam Eğilimleri" bülteninin pandemi sürecinde yayınlanan sayılarında geleneksel işsizlik oranlarının işgücü piyasalarında COVID-19 sonrasında gözlenen "gerçek" tabloyu yansıtmaktan uzak kaldığını çeşitli vesilelerle vurgulamıştı.[1]

Bu gelişme ışığında işgücü piyasalarında pandemi sürecinde gözlenmeye başlayan gelişmeleri daha yakından izlemek üzere "Eğreti Olmayan İstihdam Oranı" (EOİO) başlıklı göstergeyi geliştiren Merkezimiz, bu oranı Eylül 2020'den itibaren düzenli olarak hesaplamaya ve aylık olarak duyurmaya başlamıştı. Ancak TÜİK, 15 Şubat 2022 tarihinde veri takvimini değiştireceğini ve tarım dışı işsizlik oranı, kayıtdışı istihdam oranı gibi verileri 10 Mart 2022 tarihinden itibaren çeyreklik olarak açıklayacağını duyurunca TÜİK verileriyle hesapladığımız EOİO göstergesi de aylık olarak hesaplanır olmaktan çıkmıştı. Dolayısıyla, pandemi dönemi ve sonrasında gözlenen istatiksel ve ekonomik sorunların ortaya çıkardığı ihtiyaçlara binaen geliştirip aylık olarak açıkladığımız EOİO'yu, TÜİK'in veri içerik ve takvimine paralel izleyeceğimizi önceki bültenlerimizde duyurmuştuk.[2]

O tarihten sonra çeyreklik olarak yayınladığımız *Eğreti Olmayan İstihdamın Görünümü Bülteni*'nin 2024 yılı son çeyreğinden itibaren (SPM'nin kendi kısıtları dolayısıyla) sekteye uğrayan yayın sürecini 2025'e ilişkin *yıllık* değerlendirmemizi kapsayan not ile yeniden başlatmıştık. Bülten'imizde, Eğreti Olmayan İstihdamın Görünümünü ve EOİO'yu TÜİK'in takvimine paralel olarak çeyreklik dönemlerde yayınlamaya devam ediyoruz.

[1] http://spm.etu.edu.tr/tr/publish/2021_05_05-Sanayide_Geli%C5%9Fmeler.pdf

[2] http://spm.etu.edu.tr/tr/publish/2022_05_16-Sanayide_Gelişmelerson.pdf

Kavramsal Çerçeve ve Arka Plan

Pandeminin işgücü piyasaları üzerinde yarattığı benzeri görülmemiş etkiler istihdam dinamiklerinde çeşitli anomalilerin ortaya çıkmasına yol açtı. Bu anomalilere bağlı olarak, Türkiye (ve kimi başka ülkelerde) geleneksel tanımlara dayalı olarak hesaplanan resmi işsizlik ve istihdam oranları işgücü piyasalarındaki tabloyu sağlıklı olarak yansıtamaz hale geldi. Bu gelişmeler sonucunda SPM, aylık olarak yayınladığı Ekonomik Zorluk Analizi (EZA) bültenlerindeki EZA indeksi hesaplamalarında kullandığı geniş tanımlı işsizlik/eksik istihdam göstergelerine ek olarak mevcut literatürde sınırlı bir kullanıma sahip olan "eğreti istihdam" kavramından mülhem Eğreti *Olmayan* İstihdam Oranı (EOİO) isimli yeni göstergesini tanımlayarak, Eylül 2020 tarihinde yayınlanan bültenden itibaren bu kavrama dayalı hesaplamalarını da kamuoyuyla paylaşmaya başladı. SPM pandemi sonrasındaki süreçte de giderek daha görünür hale gelen eğreti ve düşük kaliteli istihdamı, Türkiye ekonomisinin önemli yapısal problemlerinden biri olarak ele almayı ve EOİO hesaplamaları yoluyla izlemeyi sürdürecek.

Tarım dışı işlerde, sosyal güvenlik kapsamında ve tam zamanlı çalışan, bir başka deyişle nispeten daha kaliteli işlerde istihdam edilen kişilere atfen kullandığımız eğreti olmayan istihdam kavramını [3] oransal olarak ifade etmemizi sağlayan EOİO göstergemizi "eğreti olmayan istihdam" da olan kişi sayısını kurumsal olmayan çalışma çağındaki (15 yaş üstü) nüfusa oranlayarak hesaplıyoruz.[4]

2026 Yılı 3. Çeyreğindeki EOİO'nın Seyri

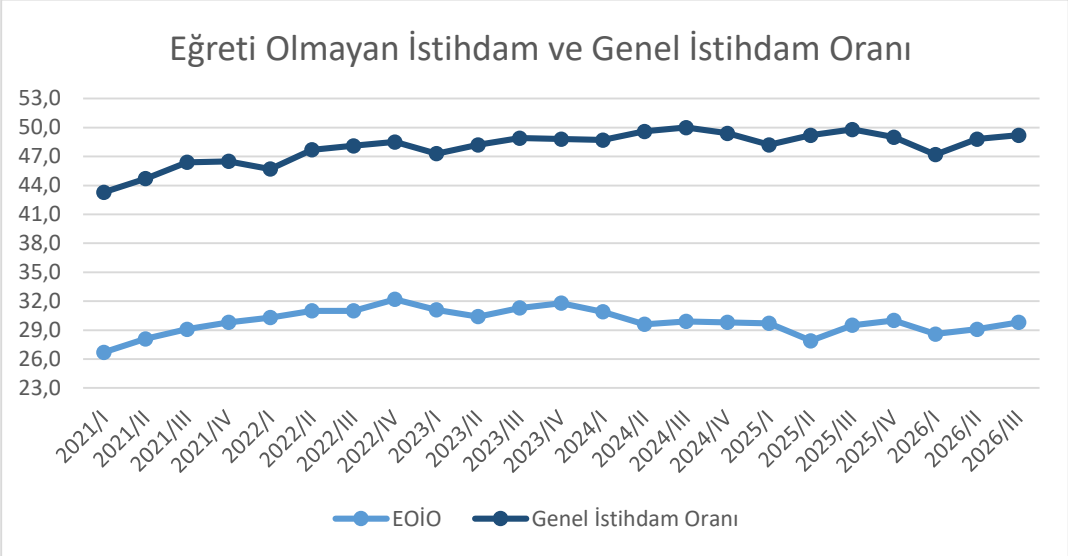
Belirtilen tanımlar ışığında, 2026 yılının 3. çeyreğine ilişkin EOİO %29,8 olarak hesaplanmaktadır (Grafik 1). Bu oranın, bir önceki çeyrekten 0,7 puan, geçtiğimiz yılın aynı döneminden ise 0,3 puan yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan, EOİO'nun TÜİK tarafından açıklanan geleneksel istihdam oranından 19,4 puan daha düşük seyretmesi ve EOİO ile geleneksel istihdam oranı arasındaki makasın açık kalması dikkate değer bir husustur.

2026 yılının 3. çeyreğinde, erkek EOİO değeri bir önceki çeyreğe göre 1,4 puan artarak %42.2 seviyesine çıkmıştır (Grafik 2). 2026 yılının 2. çeyreğinde %17,6 olan kadın EOİO, 2026 yılının 3. çeyreğinde 0,1 puan artarak %17,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, çalışma çağındaki kadınların %80'inden fazlasının halen nitelikli veya güvenceli işlerin dışında kaldığını teyit etmektedir.

[3] Eğreti olmayan istihdam = Toplam istihdam – Tarım sektöründe istihdam edilenler – Kayıt dışı çalışanlar – Zamana bağlı eksik istihdam.

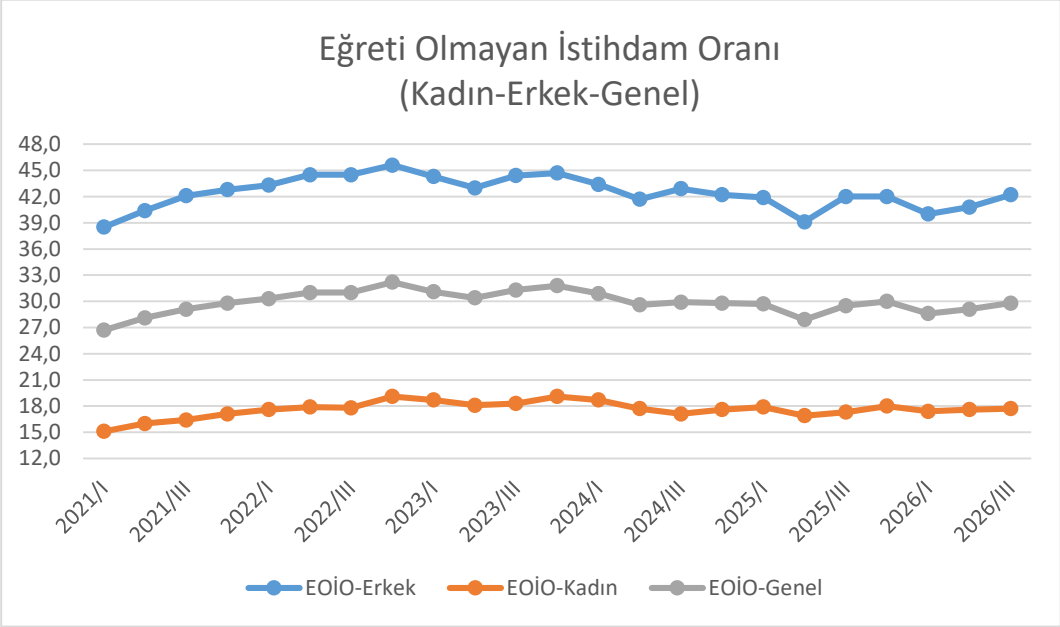
[4] İstihdam oranının (İO) "İO = İstihdam/ 15+ yaş kurumsal olmayan nüfus" tanımına göre hesaplanmasından hareketle, Eğreti Olmayan İstihdam Oranını (EOİO) buna paralel "Eğreti olmayan istihdam oranı = Eğreti olmayan istihdam/ 15+ yaş kurumsal olmayan nüfus" tanımını kullanarak hesaplıyoruz.

Grafik 1: EOİO & Genel İstihdam Oranı

Kaynak: TÜİK ve SPM Hesaplamaları.

Grafik 2: Eğreti Olmayan İstihdam Oranı (Kadın-Erkek-Genel)

Kaynak: TÜİK ve SPM Hesaplamaları.

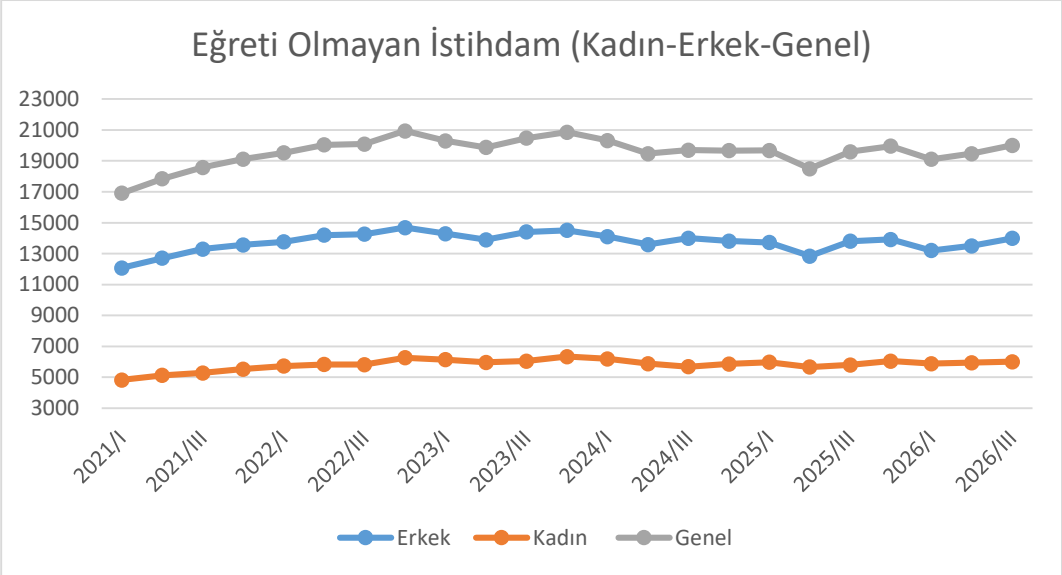
[3] Eğreti olmayan istihdam = Toplam istihdam – Tarım sektöründe istihdam edilenler – Kayıt dışı çalışanlar – Zamana bağlı eksik istihdam.

[4] İstihdam oranının (İO) "İO = İstihdam/ 15+ yaş kurumsal olmayan nüfus" tanımına göre hesaplanmasından hareketle, Eğreti Olmayan İstihdam Oranını (EOİO) buna paralel "Eğreti olmayan istihdam oranı = Eğreti olmayan istihdam/ 15+ yaş kurumsal olmayan nüfus" tanımını kullanarak hesaplıyoruz.

Eğreti Olmayan İstihdamın Seyri

Diğer yandan, eğreti olmayan istihdamın seyrine bakıldığında 2026 yılının 3. çeyreğinde 20 milyon 9 bin kişinin "kaliteli" işlerde çalıştığı görülmektedir (Grafik 3). Cinsiyet kırılımında eğreti olmayan istihdama bakıldığında ise "kaliteli" işlerde çalışan erkek sayısının 13 milyon 988 bin kişi olduğu, "kaliteli" işlerde çalışan kadın sayısının ise yalnızca 6 milyon 5 bin kişi düzeyinde kaldığı dikkat çekmektedir.

Grafik 3: Eğreti Olmayan İstihdam (Kadın-Erkek-Toplam)

Kaynak: TÜİK ve SPM Hesaplamaları.

[3] Eğreti olmayan istihdam = Toplam istihdam – Tarım sektöründe istihdam edilenler – Kayıt dışı çalışanlar – Zamana bağlı eksik istihdam.

[4] İstihdam oranının (İO) "İO = İstihdam/ 15+ yaş kurumsal olmayan nüfus" tanımına göre hesaplanmasından hareketle, Eğreti Olmayan İstihdam Oranını (EOİO) buna paralel "Eğreti olmayan istihdam oranı = Eğreti olmayan istihdam/ 15+ yaş kurumsal olmayan nüfus" tanımını kullanarak hesaplıyoruz.